

Rådmannens presentasjon 25.10.2011

Handlings- og økonomiplan 2012-2015

Rådmannens utkast

Foto: Solbladet

Delegasjonsreglementet, kapittel 2, punkt 2.4.1

”Rådmannen utarbeider i samråd med formannskapet samlet budsjettgrunnlag for formannskapets innstilling. Utvalgene involveres i prosessen gjennom arbeidsmøter/seminarer”.

Normalt vil rådmann og formannskap drøfte forutsetningene for neste planperiode i ett eller flere seminarer før rådmannen legger fram sitt utkast til handlings- og økonomiplan.

Rådmannen legger fram følgende:

1. Rådmannens utkast til Handlings- og økonomiplan 2012-2015 – basisbudsjett drift med utkast til investeringsbudsjett og anbefalte nye tiltak i drift.
2. Vedleggsdel, som inneholder obligatoriske skjema og oversikter. Mer detaljerte oversikter legges fram i elektronisk utgave.
3. Delutredning 27.09.2011 til formannskapetets økonomiplanseminar (bakgrunnsdokumentasjon): Aktuelle investeringer / aktuelle nye tiltak (i drift).

Punkt 1 og 2 i ett hefte.

Utkast / Anbefaling

- Basisbudsjett drift / Investeringsbudsjett – **utkast**
- Aktuelle nye tiltak i drift – **anbefaling**
- Anbefalinger er ment som hjelp for formannskapets arbeid

Aktuelle nye tiltak – investering og drift

- Delutredningen av 27.09.2011 er i stor grad demografikostnader, dvs: veksten i kommunens budsjett som skal til for å møte behovene som følger av veksten i antall innbyggere og endringer i alderssammensetning.
- Antall innbyggere 2011: 23 350
Antall inbyggere 2015: 26 000
- Antall innbyggere i aldersgruppen 1-5 stiger med over 200, antall innbyggere i aldersgruppen 6-15 stiger med drøyt 300 og antall innbyggere i aldersgruppen 67+ stiger med nærmere 400.
- Arbeidsintensiv tjenesteproduksjon => nye årsverk.

Demografikostnader

- Veksten i frie inntekter må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen mv.
- Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) utarbeider anslag for merutgifter knyttet til den demografiske utviklingen, forutsatt at dekningsgrad, standard og produktivitet i tjenesteproduksjonen holdes uendret.
- Når rådmannen snakker om demografikostnader, støtter hun seg primært til denne definisjonen.
- Omstilling/sparetiltak er en annen side av arbeidet med handlings- og økonomiplanen. Realvekst i form av nye tiltak bygger opp under omstilling i noen sammenhenger.

Sentrale finansielle spørsmål

Hvor mye mindre penger må Sola kommune bruke (i drift) for å unngå en gjeldskrise?

Hvor strenge prioriteringer kreves i gjennomføringen av kommunens investeringsprogram?

Omstilling i planperioden / Sparetiltak i 2012

- Kommunens finansieringsgrunnlag er varig svekket som følge av endringer i inntektssystemet over tid. Rammevilkårene i hovedsak de samme i 2012 som i 2011.
- Vesentlige omstillingsbehov og behov for å gjennomføre reduksjoner i tjenestetilbudet på kort sikt.
- Stor utfordring å være kommune i sterk vekst...
- ...men lettere å gjennomføre omstilling i form av effektivisering og økt produktivitet når innbyggertallet stiger.

Omstilling i planperioden / Sparetiltak i 2012 - Nivå

	Vedtak HØP 2011 - 14	Gjennomført 2011 + antatt effekt av disse i 2012	Utkast HØP 2012-15:
2011	31,9 mill	31,9 mill	-
2012	40 mill	35 mill	50 mill (35 + 15)
2013	50 mill		60 mill
2014	60 mill		70 mill
2015	-		80 mill

Omstilling i planperioden / Sparetiltak 2012 - Strategi

Strategi

- Reduksjon av enhetskostnader i tjenesteproduksjonen dvs. redusert kostnad pr beboer/elev/barnehagebarn/ungdom etc.
- Bedre utnyttelse og vedlikehold av kommunens bygninger og anlegg. Utsette behovet for nybygg, samt redusere verdifall.

Satsingsområder

- Styrking av hjemmebaserte tjenester, redusert økning i sykehjemsplasser.
- Flere barn pr. årsverk i kommunale barnehager.
- Redusert energiforbruk (antall kWh) per kvm bygningsmasse.
- Drift og vedlikehold av bygninger – ny organisering.

Sparetiltak i 2012 - nye innsparinger 15 mill

- **Oppvekst: 5,7 mill.**
redusert lærertetthet, flere barn pr årsverk i barnehage, nedleggelse av familiebarnehageavdelinger, redusert målformsressurs
- **Levekår: 4 mill**
økt produktivitet flere virksomheter, økte egenandeler, fjerne overkapasitet aktivitetstilbud for voksne, samt bo og avlastningstilbud barn.
- **Samfunnsutvikling 4 mill:**
økte gebyrinntekter plan, byggesak, VAR-sektoren. Reduserte enhetskostnader drift formålsbygg, halldrift, park og grønt.
- **Kultur og fritid: 0,3 mill**
redusert tilbud bibliotek, kulturskole, effektivisering annonsering
- **Rådmannsnivået med staber: 1 mill**
Ny teknologi, mer hensiktsmessig organisering

Investeringer i planperioden 2012-2015

- I hovedsak lojal til tidligere vedtatte investeringer (i HØP 11-14).
- Likevel tvil om dette gir tilstrekkelig økonomisk bærekraft etter utløpet av planperioden.
- Vedtatt investeringsnivå er svært høyt, fører til høy og økende lånegjeld.
- Investeringsnivået knyttet til skolebruksplanen er holdt på et minimumsnivå.
- Om noen år må det bygges ny barneskole på Jåsund.
- I takt med den store veksten i innbyggertallet, og tilhørende utvikling av Tananger sentrum, kreves også bygg til kommunal tjenesteproduksjon, kulturaktiviteter og allmenntilretteleggelse i Tananger.

Noen overskrifter

- Konsekvensjustert ordinært driftsbudsjett (basisbudsjett).
- Bygger videre på et meget godt tjenestetilbud til prioriterte grupper. (bekreftes av Kostra-tall.)
- Tjenestetilbudet er trolig "litt for godt" gitt kommunens inntektsgrunnlag i 2011 og 2012.
- Indikator for utviklingen: utgiftskorrigerede frie inntekter – frie inntekter korrigert for variasjoner i utgiftsbehov.
- Svært krevende å finne rom for nødvendig vekst i investeringer og økt ressursinnsats i driftsbudsjettet.
- Økonomiske måltall: Nå ikke, men egenfinansieringsevnen styrkes gjennom omstilling.

Frie inntekter – skatt og rammetilskudd

- Nominell vekst i frie inntekter for Sola kommune: 5,0 pst
(pris- og kostnadsvekst: 3,25 pst)
=> Realvekst i frie inntekter: 1,7 pst
- Kommunens samlede utgiftsbehov beregnes å være noe høyere i 2012 enn i 2011.
- Uendret skatteandel i prosent av samlede inntekter (når vi ser bort fra samhandlingsreformen)
=> Skattøret heves fra 11,3 til 11,6
- Økte inntekter dekker pris- og kostnadsvekst.
- Realveksten i frie inntekter dekker demografikostnader, og økte pensjonskostnader i 2012, heter det i statsbudsjettet for 2012.
- Tidligere år (2009-2011): Bortfall av selskapsskatt og redusert skatteandel har hindret vår naturlige inntektsutvikling.

Finansielt utgangspunkt (I)

- Høykonjunktur fulgt av konjunkturtilbakeslag i tre-fire år.
- Sola kommune er spesielt utsatt for konjunkturmessige variasjoner.
- I perioden 2008-2010 falt skatteinntektene langt mer for innbyggere i Sola.
- Fallhøyden er trolig lavere i neste planperiode enn i mange tidligere perioder.
- Den krevende situasjonen i internasjonal økonomi kan potensielt få store konsekvenser for nasjonale vekstanslag og kommunens inntektsgrunnlag.
- Negativt netto driftsresultat i 2010 og 2011 når vi ser bort fra momskompensasjon fra investeringer.

Finansielt utgangspunkt (2)

- 34,3 mill kroner i akkumulert driftsoverskudd – disposisjonsfond – etter 2010.
- 92,3 mill kroner i udekket pensjonspremie etter 2010.
- Driftslikviditeten er negativ når vi holder bundne fond og ubrukte lånemidler utenfor.
- Tidligere budsjetterte, urealiserte investeringsinntekter: om lag 30 mill kroner
- Ytterligere svekket finansielt utgangspunkt for 2012 – små marginer.
- Lånegjeld per innbygger økte igjen i 2010 – lånegjeld på høyde med landsgjennomsnitt.
- Økonomien i landets kommuner er i generelt dårlig forfatning.
- Per 31.12.10: 136 mill kroner i ubrukte lånemidler og 36,9 mill kroner i utsatte låneopptak.

To sentrale økonomiske måltall

- Skaper balanse i kommuneøkonomien.
- **Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter**
– sier noe egenfinansieringsevne

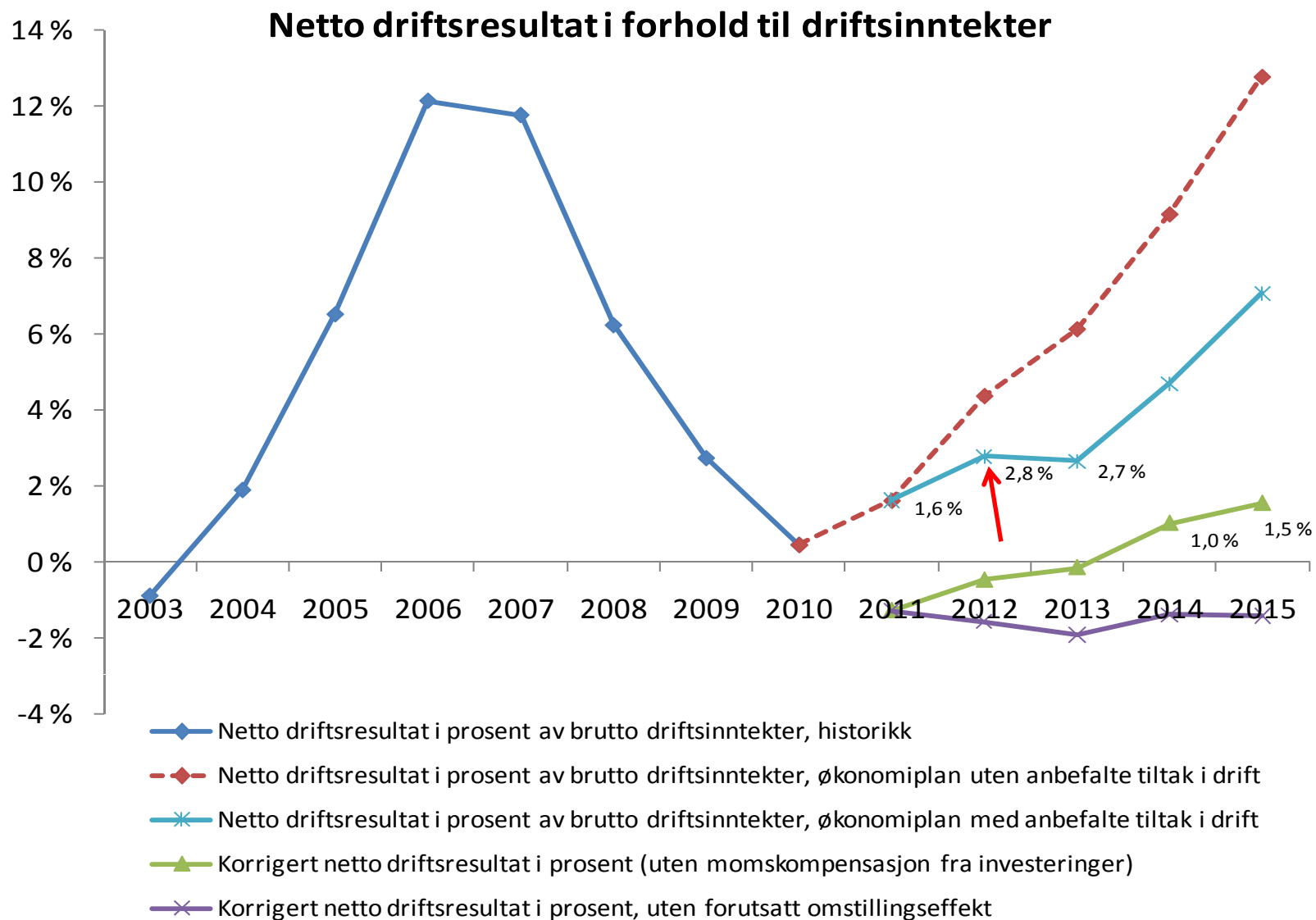
Bør være minimum 3 prosent, helst utenom momskompensasjon fra investeringer.

- **Gjeldsgraden** – sier noe om belastningen i drift av renter og avdrag, og framtidig investeringsevne.

Bør være maksimum 60 prosent.

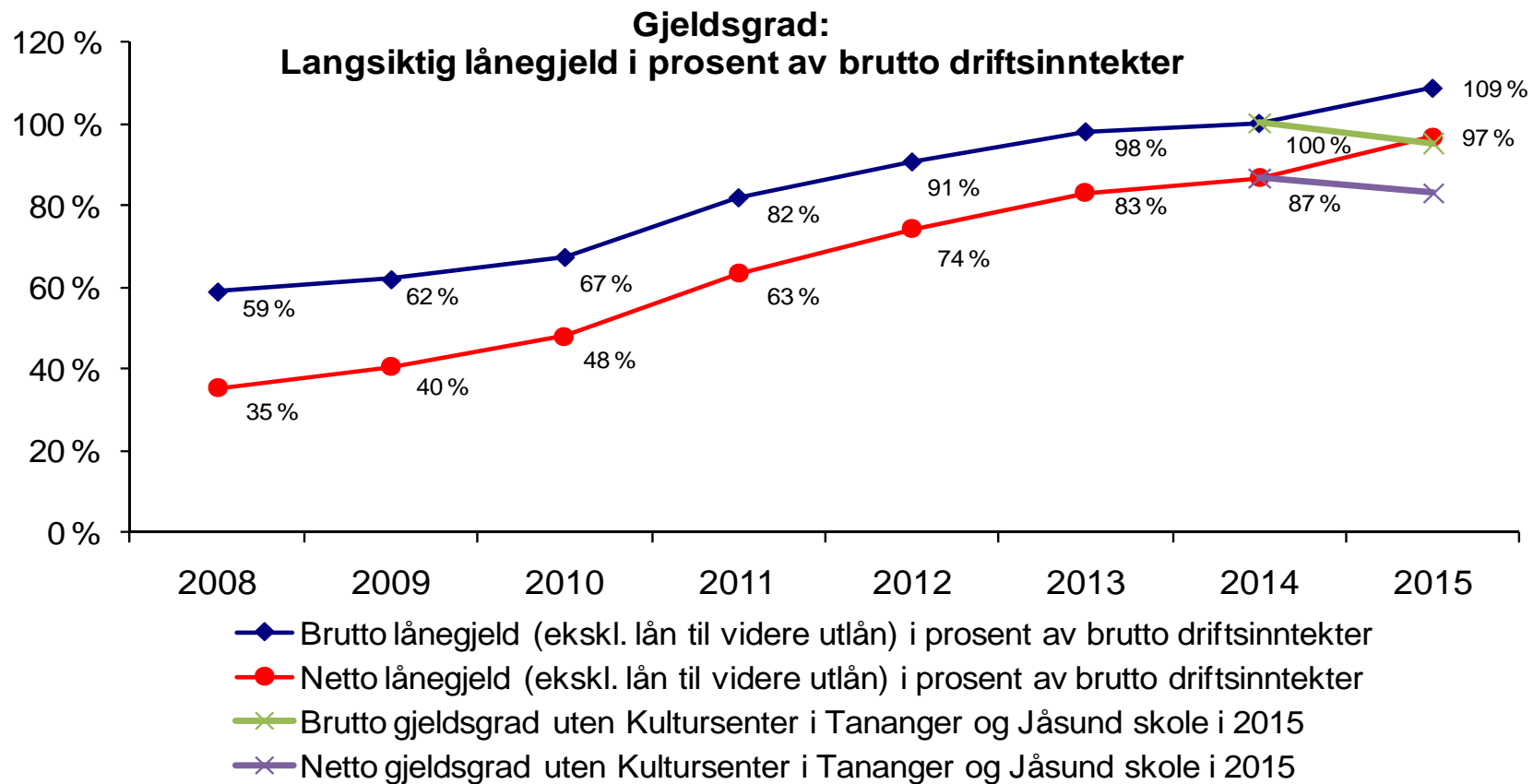

Økonomiske måltall (I)

Økonomiske måltall (2)

Mer om utviklingen i lånegjeld (I)

- For å holde gjeldsgraden på seksti prosent, kreves eventuelt mer enn bare utsettelse av tidligere vedtatte investeringer i et år eller to:
 - Strengere prioriteringer / andre prioriteringer som ikke utløser like høye investeringer.
 - Større finansieringsbidrag i form av investeringsinntekter enn rådmannen har forutsatt.
 - Større budsjettreduksjoner i drift.
- Rådmannen har støttet seg til tidligere prioriteringer, fremmet utkastet og således funnet profilen akseptabel – under tvil.
- Rådmannen har ikke lyktes i å identifisere mange aktuelle utsettelse.

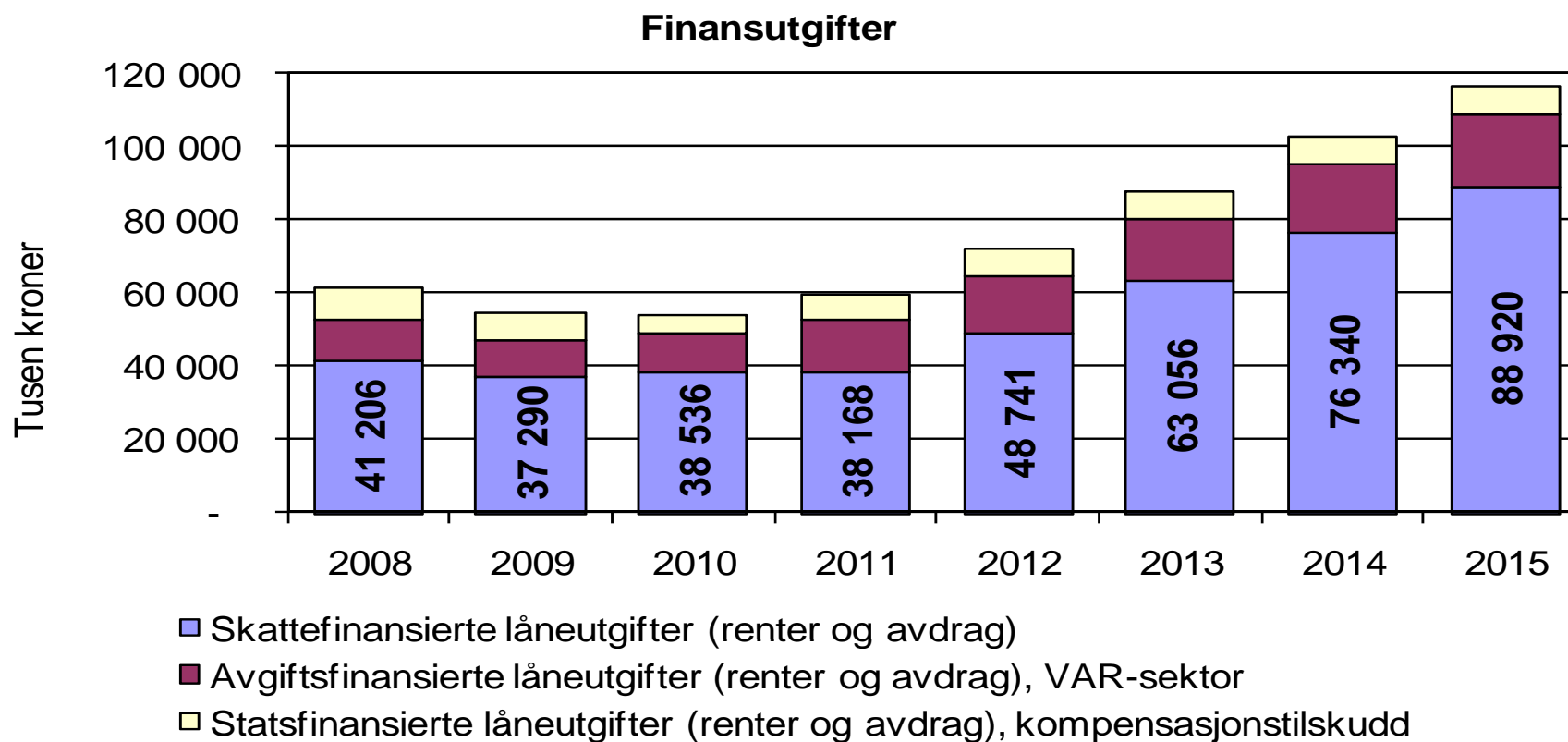

Mer om utviklingen i lånegjeld (2)

- Det fremmes svært få nye investeringer i planperioden. I 2015 er det lagt inn et par store investeringer i tråd med signaler som er gitt i sektorplaner, mest for illustrasjonens skyld, for å understreke den vanskelige finansielle situasjonen.
- Det bør være et mål i kommende økonomiplaner at gjeldsgraden ikke skal stige til 100 prosent ved utløpet av planperioden.
- I et lengre perspektiv er det vanskelig å se for seg at Sola kommune kan finansiere demografikostnader og helt nødvendig kommunal infrastruktur uten til dels kraftig omstilling og/eller vesentlige salgsinntekter og/eller innføring av nye inntektskilder i drift.
- Med høye investeringer mot slutten av planperioden vil det eventuelt bli svært problematisk å levere gode tjenester etter 2015.
- ”Generasjonsforpliktelse”

Finansutgiftene stiger med 130 prosent i en periode med 30 prosent inntektsvekst(?)

Forventet utvikling i brutto finansutgifter. Renter og avdrag er i stor grad faste beløp i planperioden.

Risikovurdering

Rådmannen vil vise til at budsjettet har en utgiftsside for drift på om lag 1,3 mrd kroner. Én prosent avvik utgjør 13 mill kroner.

Dersom det skulle bli en svikt på en prosent både på utgifts- og inntektssiden vil det altså utgjøre drøyt 25 mill kroner, og tilsvarende vil et positivt avvik bety det samme med motsatt fortegn.

Forskjellen her utgjør 50 mill kroner.

Usikre forhold som rådmannen vil peke spesielt på:

- Skatteinngangen i lys av nasjonale og lokale konjunkturer.
- Forutsetningen om 2,5 mrd kroner i realvekst per år (13-15) for sektoren.
- Lønns- og prisvekst, herunder utviklingen når det gjelder pensjonsutgifter/-kostnader.
- Finansieringen av overkapasitet i barnehagesektoren, utover barn med lovfestet rett.
- Virkningen av den store veksten i folketallet når det gjelder utgiftsbehovet.
- Renteutviklingen fra dagens lave rentenivå – 3,0% i 2012 / 3,9% i 2015(?)
- Opprettholdelse av god og nødvendig bemanning og kompetanse i administrasjonen.
- Kostnadsnivået for investeringsbudsjettet er for flere prosjekter usikkert.

Ordinært driftsbudsjett – basisbudsjett 2012

- Netto driftsresultat: 60,3 mill kroner (korrigert: 63,7 mill kroner)
- Bruk av bundne fond i VAR-sektoren: 3,4 mill kroner
- Overføring til investeringer, momskompensasjon: 39,9 av 44,9 mill kroner
Overføring til investeringer, generelt: 0 mill kroner
- Til disposisjon: **23,8 mill kroner**

Framskrivning av opprinnelig budsjett 2011 – vesentlige størrelser:

Side 42 i rådmannens utkast

Fra opprinnelig vedtatt 2011-budsjett til foreslått basisbudsjett for 2012 øker kommunens lønnsutgifter med 35,0 mill kroner eller 4,3 prosent.

Økte lønnsutgifter som følge av lønnsoppgjør, et antall nye stillinger i løpet av 2011 i hjemmebaserte tjenester, demografibaserte årsverk i grunnskolen mv. er faktorer som forklarer den nominelle veksten. Reduserte lønnsutgifter som følge av omstilling (økt effekt) trekker i motsatt retning. Uspesifisert lønnsvekst – såkalt lønnsglidning – er på et normalt nivå.

Salderingen av handlings- og økonomiplan 2012-2015 (I)

- Samlet er det funnet dekning for 86,8 mill kroner i nye tiltak **gjennom planperioden**, herav **22,1 mill kroner det første året**. Dette tilsvarer en realvekst på 1,6 prosent av brutto driftsinntekter, når vi ser bort fra stigende låneutgifter – renter og avdrag.
- Nye barnehageplasser i kommunale og private barnehager utgjør 20 mill kroner.
- Antatt demografikostnad i grunnskolen: 7 mill kroner.
- En betydelig andel av anbefalte tiltak i planperioden er knyttet til tjenesteområde levekår. I planperioden vil utvidelse av TABO, nytt sykehjem i Sola, nye omsorgsboliger i miljøtjenesten, nytt bokollektiv innen psykisk helsearbeid, tiltak som henføres til samhandlingsreformen og generelt økende behov innen hjemmebaserte tjenester, kreve at det opprettes minst 100 nye årsverk og tilføres om lag 45 mill kroner innen 2015.
- I motsatt fall reduseres dekningsgrader og standard.
- Skulle man ha satset enda mer på hjemmebaserte tjenester og velferdsteknologi, og mindre på sykehjems plasser? - spørsmålet aktualiseres i handlingsplanen.
- Samlet innebærer salderingen en marginal bruk av disposisjonsfond i planperioden.

Salderingen av handlings- og økonomiplan 2012-2015 (2)

	B2011		Handlings- og økonomiplan 2012-2015 - utløst			
	(oppr)	(endr)	Budjett 2012	Budjett 2013	Budjett 2014	Budjett 2015
Korrigerte netto driftsutgifter eks nye investeringer	1 017 862 000	1 032 672 000	1 086 605 000	1 075 756 000	1 059 200 000	1 049 586 000
- herav foretatt omstillingseffekt fra 2011	-81 889 000	-81 889 000	-80 000 000	-60 000 000	-78 000 000	-80 000 000
- herav foretatt omstillingseffekt i planperioden			-15 000 000	-25 000 000	-35 000 000	-45 000 000
Sum frie disponible inntekter	1 015 000 000	1 016 700 000	1 111 000 000	1 144 000 000	1 171 000 000	1 204 000 000
Korrigert brutto driftresultat	-2 862 000	-15 972 000	24 395 000	68 244 000	112 800 000	154 414 000
Netto finansresultat	629 000	5 548 000	-5 599 000	-18 908 000	-31 192 000	-43 772 000
Overføring til investeringer utenom morskomp. (neg.)	6 000 000	5 000 000	5 000 000	-5 000 000	-15 000 000	-25 000 000
Til disposisjon	9 767 000	-5 424 000	28 802 000	44 996 000	66 608 000	85 642 000
Sum nye tiltak i drift	0	0	22 079 000	48 996 000	64 988 000	86 682 000
Like finansiert i basis (negativt = like disponert)	-9 767 000	5 424 000	-1 729 000	4 680 000	-1 620 000	1 220 000
Bruk av disposisjonsfond (negativt = overføring)	-9 767 000	5 424 000	-1 729 000	4 680 000	-1 620 000	1 220 000
Udekket	0	0	0	0	0	0

Aktuelle nye tiltak i drift – rådmannens anbefaling – oppsummert (I)

- Uten forutsatt omstilling, herunder nye sparetiltak det første året i planperioden, er det ikke mulig å legge opp til akseptable investeringer og tilhørende driftstiltak som skal møte økte behov i befolkningen som følge av den demografiske utviklingen.
- Generelt er det en sammenheng mellom investeringer og nye tiltak i drift. Anleggskostnader må ses i sammenheng med blant annet direkte lønnsutgifter til økt tjenesteproduksjon – flere ansatte, økte utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen og økte renteutgifter og avdrag.
- Eksempel:
Årlige driftskostnader for en enkelt sykehjemsplass anslås til om lag 1 mill kroner.
- Rådmannen anbefaler opprettelse av 20 spesifikke stillinger i tjenesteområde levekår i 2012. Når rådmannen anbefaler 14 nye årsverk i hjemmebaserte tjenester, herav 4 årsverk som ble forskuttert i f.sak 103/11, er det viktig å understreke at rådmannen har gjort en helhetlig vurdering av demografikostnader, behov knyttet til samhandlingsreformen **og noen forutsetninger om økt produktivitet/ omstilling**, og således forenklet framstillingen av 3 ulike komponenter.

Aktuelle nye tiltak i drift – rådmannens anbefaling – oppsummert (2)

- Rådmannen anbefaler i realiteten ingen nye stillinger i støtteapparatet på rådmannsnivået, men anbefaler at bestillerkontoret styrkes med 0,5 årsverk i 2012.
- Styrking av selvkostfinansiert virksomhet: 2 årsverk i arealplan/byggesak i 2012.
- Videre styrking av støttekontaktordninger: 0,8 mill kroner i 2012 – 2,0 mill kroner i 2015.
- Styrking av tidlig innsats: 1 årsverk i PPT og 0,4 årsverk i Helsestasjon (jordmor).
- Rådmannens anbefaling innebærer følgende realvekst i planperioden, når vi ser bort fra renter og avdrag:
2012: 22,1 mill kroner - 2013: 49,0 mill kroner
2014: 65,0 mill kroner - 2015: 86,9 mill kroner
- *Antall spesifiserte årsverk i 2012: 28,3*
– herav levekår: 20,0 – (og fritidskontakter: 4,9)
- **Anbefalte nye tiltak i drift: vedlegg 2 (side 105 – kommentarer på side 47).**

Rådmannens utkast til investeringsbudsjett 2012-2015 (I)

- Utkast til investeringsbudsjett er spesifisert i vedlegg I.
- Sett i lys av nødvendige demografiske løft og tilhørende investeringer på sentrale tjenesteområder som pleie og omsorg, skole og barnehage, vil rådmannens utkast kunne sies å speile et akseptabelt investeringsnivå i en overgangsperiode.
- Kritisk gjennomgang av prosjekter som ligger inne i vedtatt investeringsplan for 2011-2014.
- Vurdert muligheten for å stryke bevilgninger, utsette og/eller redusere kostnader innenfor de enkelte prosjekter.
- Det er lagt vekt på å fullføre prosjekter som er under arbeid og videreføre prosjekter som kommunestyret har prioritert i planperioden.
- Rådmannen har også gått kritisk gjennom aktuelle nye investeringsprosjekter. Låneopptak i tilknytning til nye prosjekter: 13,3 mill kroner i skattefinansiert del, 7,5 mill kroner i avgiftsfinansiert del (vann/avløp/renovasjon).
- Generelt mener rådmannen at investeringsnivået er for høyt i forhold til graden av egenfinansiering, og understreker at det bør foretas strenge prioriteringer med sikte på å redusere omfanget av investeringer.

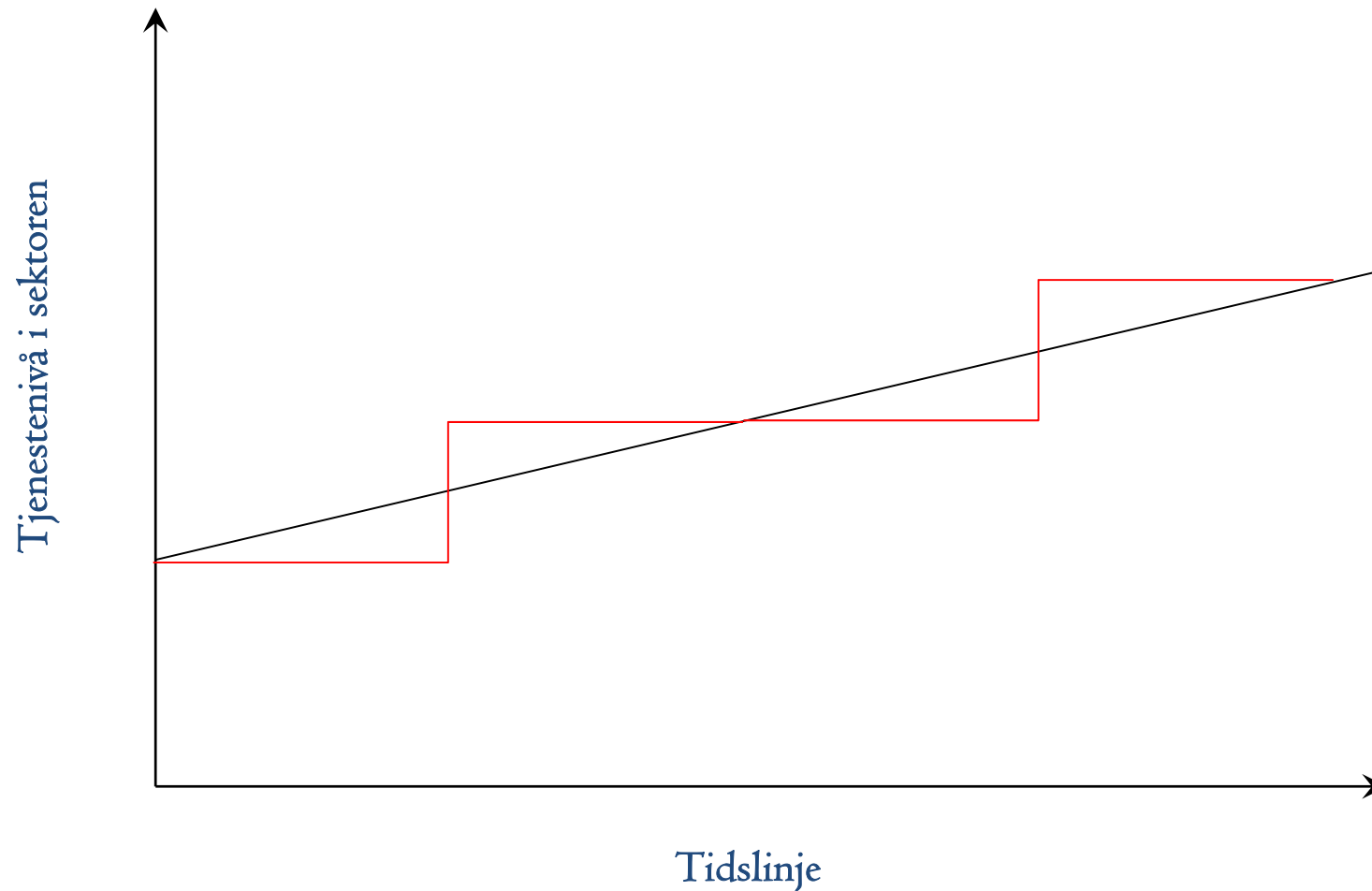

Rådmannens utkast til investeringsbudsjett 2012-2015 (2)

- Av hensyn til kommunens finansielle handlekraft og gjennomføringsevne ble flere prosjekter utsatt i fjor, noen i påvente av nye vurderinger.
- Ytterligere (vesentlige) utsettelse vil gå utover dekningsgrader og standarder i tjenesteproduksjonen, og resultere i ventelister for enkelte tjenester.
- Rådmannen vil vurdere utsettelse i samråd med formannskapet, i forbindelse med drøfting av hvilke prioriteringer som skal ligge til grunn for eventuelle reduserte dekningsgrader og standarder.
- Utsettelse kan også være aktuelle for å bygge opp under omstillingsprogrammet.
- I rådmannens utkast til investeringsbudsjett er det funnet rom for mange viktige prosjekt.
- Det er også mange aktuelle prosjekter som rådmannen ikke har funnet dekning for.
- Innenfor tjenesteområde levekår er det mye spennende og positiv tjenesteutvikling, kanskje for mye når vi tar kommunens anstrengte økonomi i betraktning.
- **Utkast til investeringsbudsjett: vedlegg I (side 99 – kommentarer på side 44).**

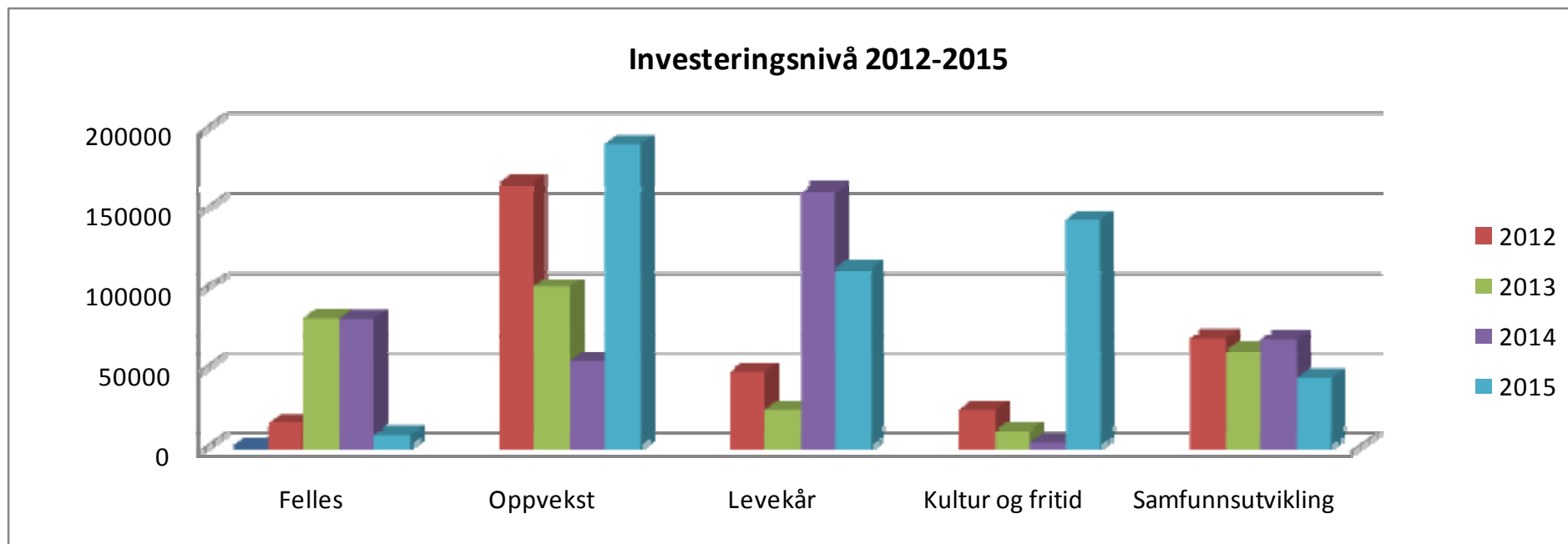

Rådmannens utkast til investeringsbudsjett 2012-2015 (3) Demografiske løft arter seg gjerne **slik**:

Investeringer i perioden 2012-2015

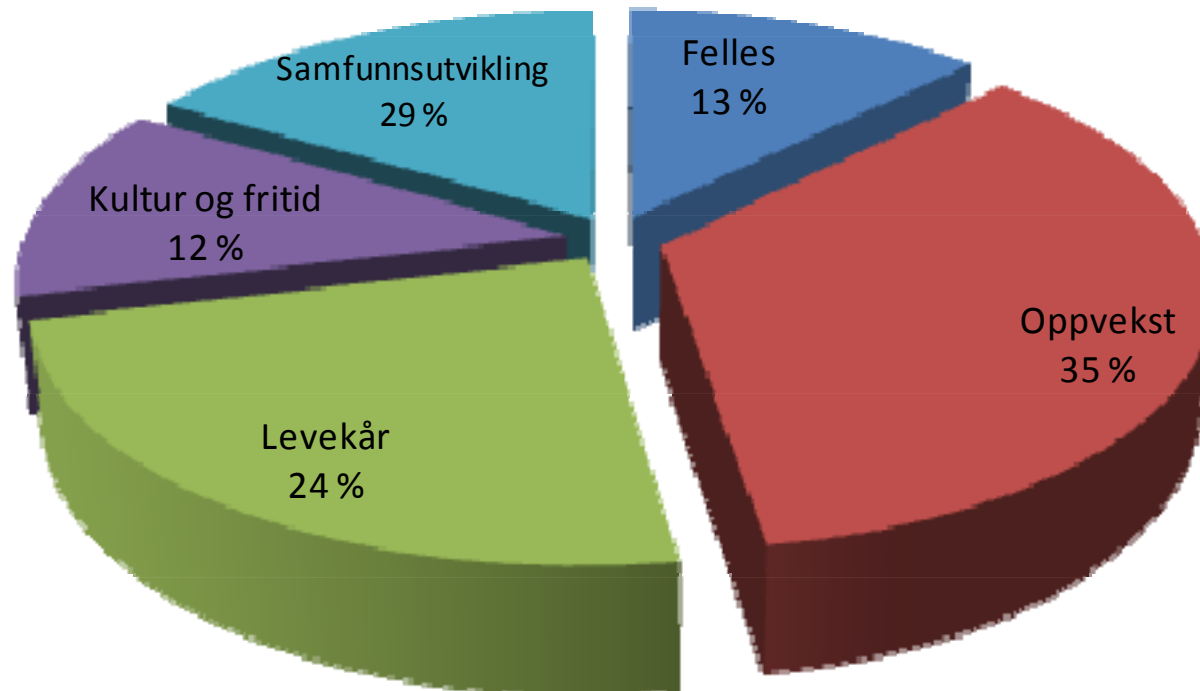
Brutto investeringer per tjenesteområde

	2012	2013	2014	2015	Sum 2012-2015
Felles	14 764	79 874	79 588	6 978	181 204
Oppvekst	164 552	99 708	53 468	188 148	505 876
Levekår	46 464	23 280	160 164	111 456	341 364
Kultur og fritid	23 376	9 537	2 143	141 196	176 252
Samfunnsutvikling	67 796	60 435	67 393	43 030	238 654
Sum brutto investeringer (hele 1000)	316 952	272 834	362 756	490 808	1 443 350

Fordeling på hovedformål 2012-2015

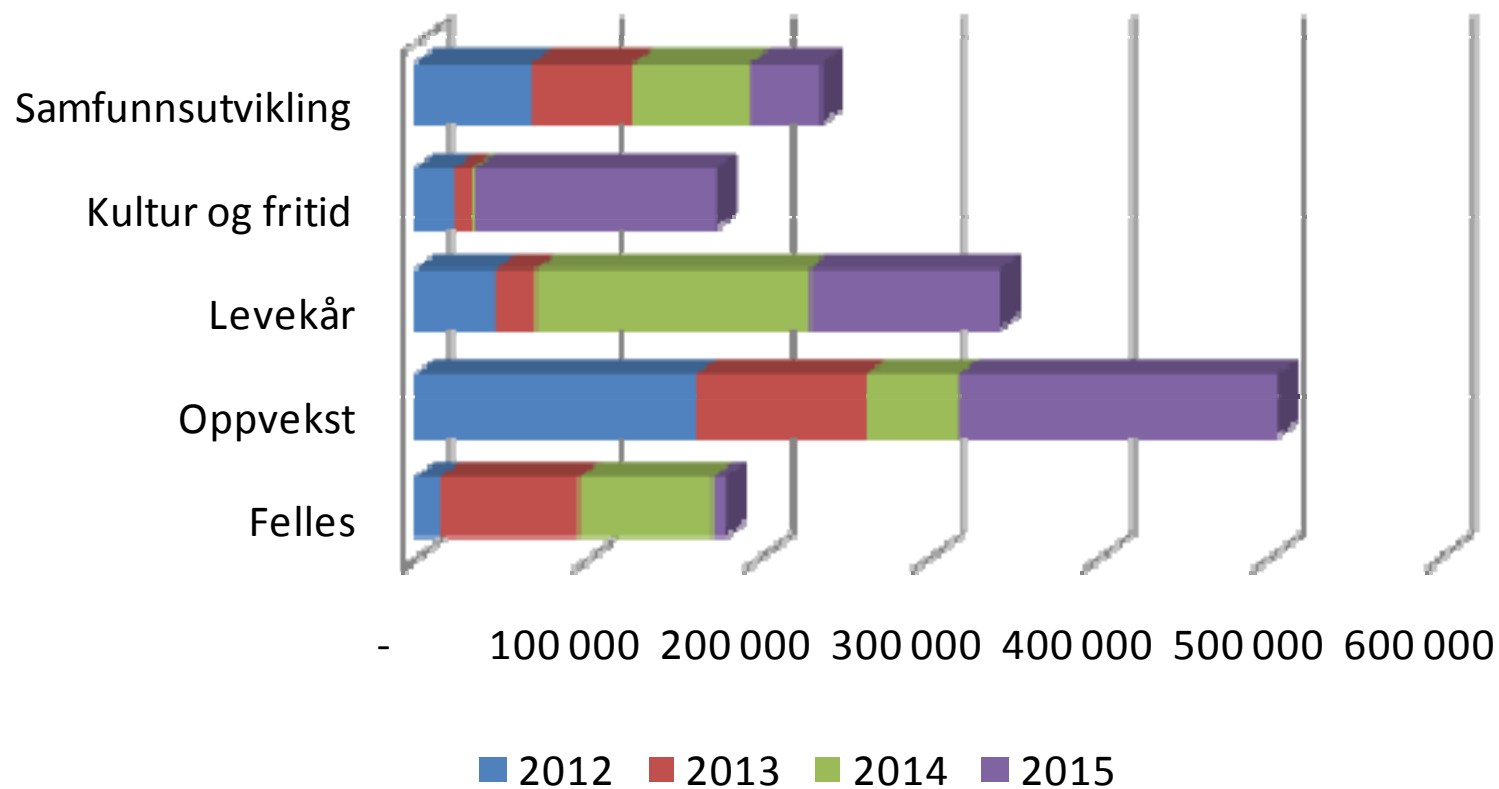
Samlede brutto investeringer 2012-2015

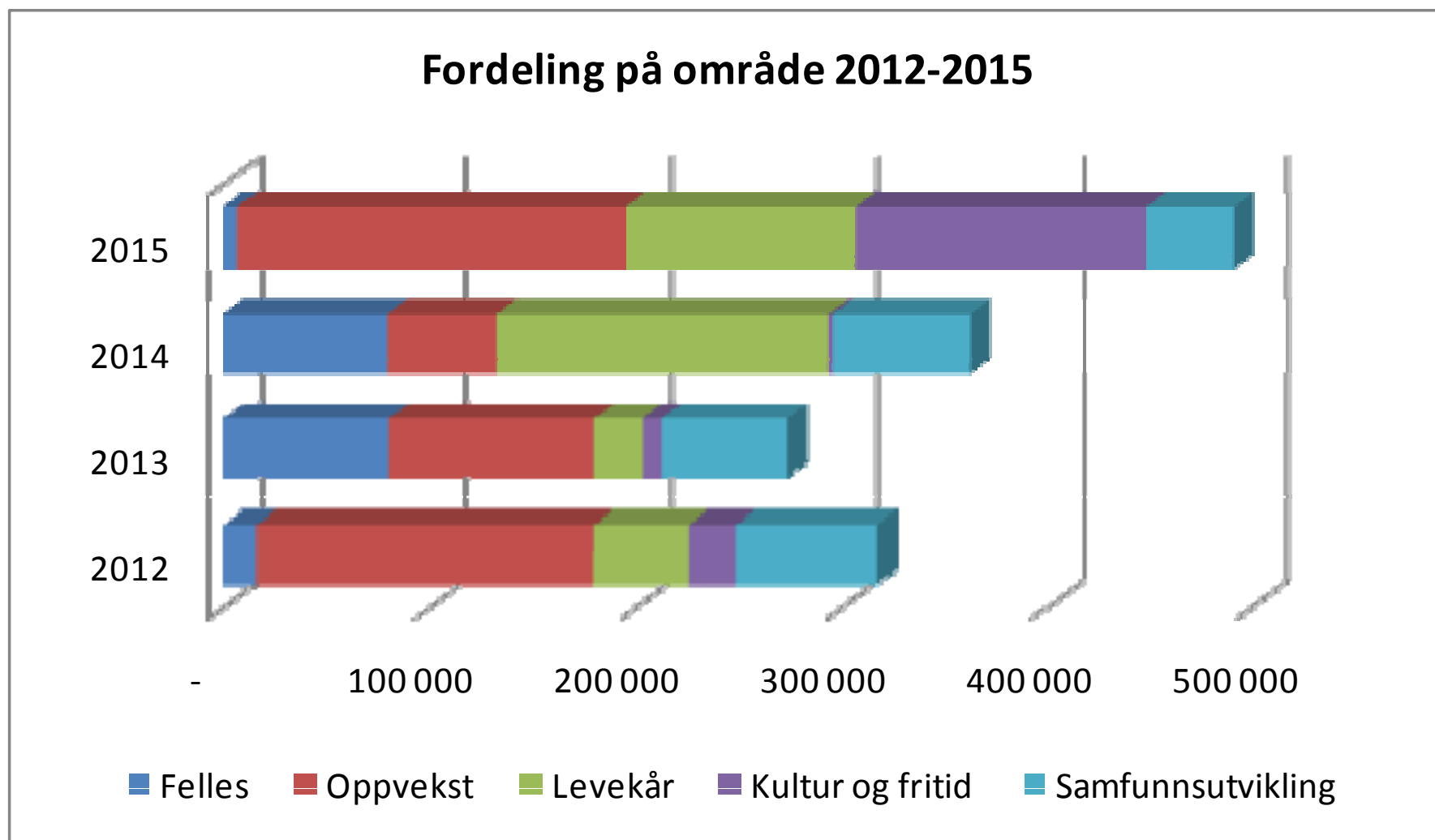
Investeringsprogram 2012-2015 (I)

Samlede investeringer per område 2012-2015

Investeringsprogram 2012-2015 (2)

Hovedprioriteringer investeringer

- Undervisningsbygg
- Barnehagebygg
- Sykehjemsplasser og omsorgsboliger
- Friområder/folkehelse
- Kommunehus

Investeringsprogram (I)

Oppvekst

- Skadberg skole, nybygg (2012)
- Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (2012-2014)
- Skolebruksplan, økt ungdomsskolekapasitet i sentrum (2014-2015)
- Skolebruksplan, tilpasning av Stangeland skole til læringscenter og kulturformål mv. (2012-2013)
- Skolebruksplan, rehabilitering/påbygg (2012-2013)
- Skolebruksplan, nybygg – Jåsund skole (2015)
- Ny barnehage Myklebust (2013)
- Erverv av aktuelle tomter gjennom planperioden

Investeringsprogram (2)

Levekår

- Tananger bo- og velferdssenter, utvidelse (2012)
- Ny sjukeheim i Sola sentrum (2013-2015)
- Boligsosial handlingsplan, nye kommunale utleieboliger (2014-2015)
- Tananger helsehus, påbygg (2015)
- Varmtvannsbasseng (2015)

Investeringsprogram (3)

Kultur og fritid

- Flerbrukshall Skadberg (2012)
- Solahallen, rehabilitering idrettshall (2012)
- Åsenhallen del A, tribuner og kontorer (2012)
- Sola kulturhus, rehabilitering (2012)
- Kultursenter i Tananger (2015)

Samfunnsutvikling

- Vannforsyning og avløp (2012-2015)
- Utbygging Myklebust – felt C, selvfinansiert prosjekt (2012-2013)
- Turvei Hafrsfjord (2013)
- Gang-/sykkelvei Nordsjøvegen – Strandhotell-Airporthotell (2012-2013)
- Nordsjøruten Hellestø-Sele (2014-2015)

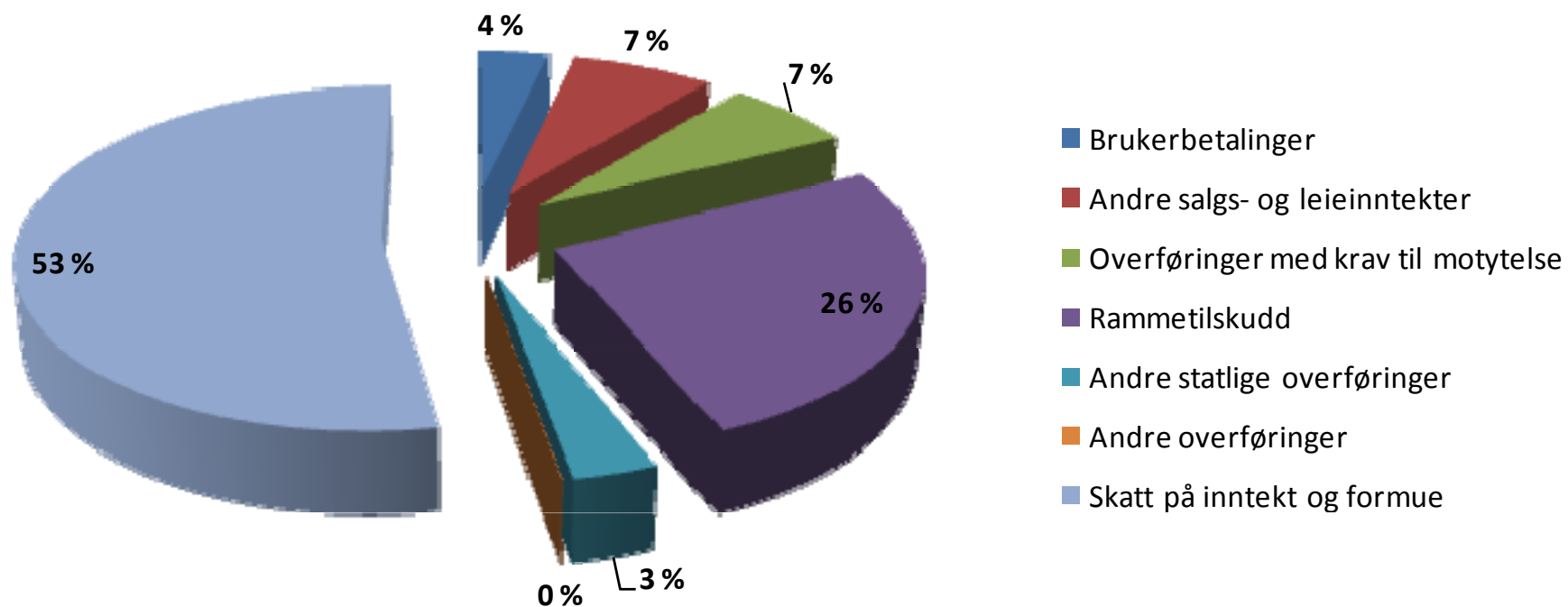
Felles/administrasjon

- Nytt kommunehus, trinn I (2012-2014)

Inntektsforutsetninger (kapittel 2.5):

Driftsinntekter i 2012

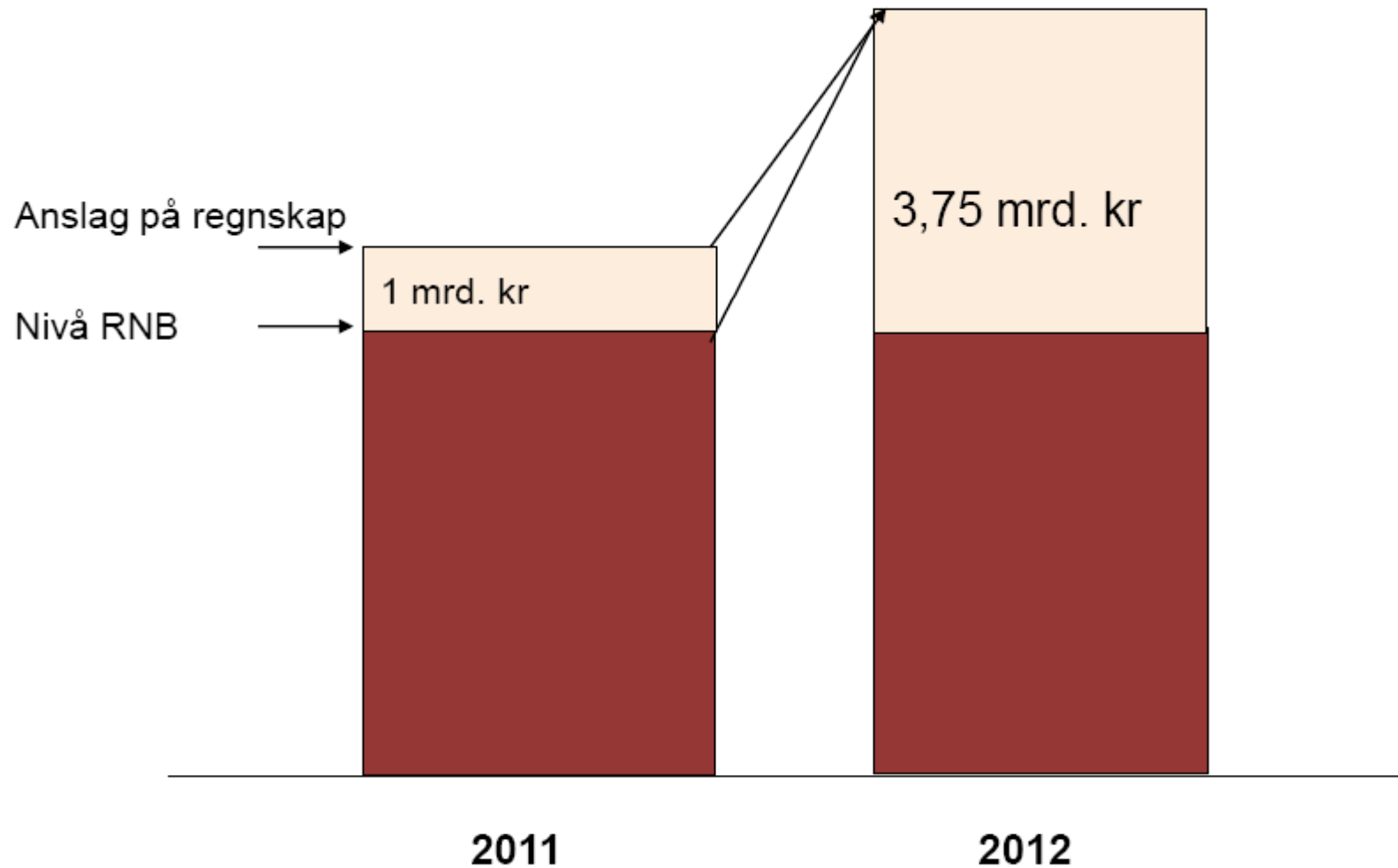

Frie inntekter – nasjonale forutsetninger (I)

- 2009-2011: Mer rettferdig fordeling.
- 2011: Ytterligere redusert skatteandel, til 40 %.
- Skattøren for kommunene i 2012: 11,6 prosent (+0,3 prosentpoeng).
- 2011: Reduserte skatteinntekter motsvares av økt rammetilskudd.
- 2009-2011: Trinnvis økt inntektsutjevning, til 60%.
- Fra 2009: Bortfall av selskapsskatt.
- Utgangspunkt: revidert nasjonalbudsjett 2011.
- 2011: Ny kostnadsnøkkel – fanget utgiftsbehovene på en bedre måte.
- Større handlingsrom for lokale prioriteringer.
- Innlemming av barnehagetilskudd og kvalifiseringsprogram.
- Eventuelle merinntekter i 2011 beholdes, men videreføres ikke.
- Nominell vekst fra R2011 (dept. anslag): 5,0 % i Sola / 4,3 % i landet.
- Deflator – pris- kostnadsvekst fra 2011 til 2012: 3,25 %.

Frie inntekter – nasjonale forutsetninger (2) Kommunesektorens vekst i frie inntekter fra 2011 til 2012

Frie inntekter – nasjonale forutsetninger (3)

Regjeringens ser realveksten (3,15 mrd) i sammenheng med:

- Demografikostnader i 2012: 2,5 mrd kroner
- Økte pensjonskostnader.
- For øvrig er det mange såkalte oppgavekorrigeringer og justeringer som ikke inngår i oppgitt realvekst, herunder:
 - samhandlingsreformen
 - kompensasjon for undret (ikke prisjustert) foreldrebetaling i barnehage
 - opptrapping av likeverdig behandling mellom kommunale og ikke-kommunale bhg.
 - omlegging av kontantstøtten
 - ekstrautgifter til psykososial oppfølging
 - valgfag på ungdomstrinnet

KS anslår merkostnader til pensjon til 1,25 mrd kroner i 2012

- Premieavvik er «en pest og plage»

Premieavviket på pensjon klatrer mot 30 milliarder kroner neste år, ifølge nye tall. Kommunalministeren vil nå gjøre mer for å få ned avviket.

21. oktober 2011 - 12:31 | Av Ole Petter Pedersen

På en konferanse i regi av Fylkesmannen i Telemark og KS denne uka, la sjeføkonom Per Richard Johansen fram nye beregninger som viser at kommunene neste år må betale 25 milliarder kroner i pensjonspremie. Det såkalte premieavviket - forskjellen på hva som faktisk er betalt, og hva som er utgiftsført i driftsregnskapet - vil stige til nær 30 milliarder kroner i løpet av neste år.

Kommunalminister Liv Signe Navarsete var til stede på konferansen, og innrømmet på spørsmål at systemet med premieavvik er «en pest og en plage».

- Jeg har prøvd å spørre hva som gjorde at man innførte ordningen (for snart ti år siden). Vi ønsker å få ned spennet mellom hva som betales i premie og det som er regnskapsført. Etterslepet er veldig uheldig. Vi vil gjøre dette trinnvis, slik at det ikke blir et sjokk for kommuneøkonomien. Intensjonen med ordningen var sikkert god, men den har ført til et altfor stort etterslep, sier Navarsete.

Beregningene til KS tilsier at kommunenes regnskapsførte pensjonskostnader øker med 1,25 milliarder kroner neste år.

Øremerkede tilskudd – sentrale ordninger

- Rente-/avdragskompensasjonsordninger, videreført på samme nivå (2.5.6)
- Omsorgsplan 2015 – investeringstilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger – heldøgns omsorg (2.5.7)
- Toppfinansiering for særlig ressurskrevende tjenestemottakere, videreført på om lag samme nivå (2.5.8)
- Det kommunale barnevernet, ytterligere 50 mill kr til nye stillinger mv. (2.5.8)
- Dagtilbud for demente, 150 mill kr til øremerket stimuleringstilskudd (2.5.8)
- Spillemidler
 - iverksettelse av prioriterte tiltak bør forutsette at tilsagn er gitt.

Befolkningsframskrivinger (I) – ved beregning av frie inntekter

Befolkningsframskriving per 1. januar:

Faktiske tall per 01.01.2011 og framskriving	<i>01.01.2011</i>	<i>01.01.2012</i>	<i>01.01.2013</i>	<i>01.01.2014</i>	<i>01.01.2015</i>
Innbyggere ialt	23 350	24 029	24 738	25 455	26 192
Økning i prosent fra året før		2,9 %	3,0 %	2,9 %	2,9 %
0-2 år	1 148	1 156	1 159	1 188	1 232
3-5 år	1 074	1 142	1 202	1 256	1 268
6-15 år	3 387	3 458	3 529	3 602	3 713
16-22 år	2 392	2 443	2 485	2 511	2 536
23-66 år	13 178	13 566	14 022	14 427	14 883
67-79 år	1 553	1 630	1 688	1 800	1 882
80-89 år	537	537	548	562	563
over 90 år	81	97	105	109	115
Forutsatt lokal befolkningsvekst i prosent per aldersgruppe og totalt (fra året før)					
	<i>01.01.2011</i>	<i>01.01.2012</i>	<i>01.01.2013</i>	<i>01.01.2014</i>	<i>01.01.2015</i>
Totalt		2,9 %	3,0 %	2,9 %	2,9 %
0-2 år		0,7 %	0,3 %	2,5 %	3,7 %
3-5 år		6,3 %	5,3 %	4,5 %	1,0 %
6-15 år		2,1 %	2,1 %	2,1 %	3,1 %
16-22 år		2,1 %	1,7 %	1,0 %	1,0 %
23-66 år		2,9 %	3,4 %	2,9 %	3,2 %
67-79 år		5,0 %	3,6 %	6,6 %	4,6 %
80-89 år		0,0 %	2,0 %	2,6 %	0,2 %
over 90 år		19,8 %	8,2 %	3,8 %	5,5 %

relevans: løpende inntektsutjevning og enkelte kriterier i utgiftsutjevningen

Befolkningsframskrivinger (2) – ved beregning av frie inntekter

Befolkningsframskriving per 1. juli:

Faktiske tall per 01.07.2011 og framskriving	<i>01.07.2011</i>	<i>01.07.2012</i>	<i>01.07.2013</i>	<i>01.07.2014</i>	<i>01.07.2015</i>
Innbyggere ialt	23 610	24 382	25 095	25 822	
Økning i prosent fra året før		3,3 %	2,9 %	2,9 %	
0-2 år	1 143	1 157	1 173	1 210	
3-5 år	1 095	1 172	1 229	1 262	
6-15 år	3 390	3 493	3 565	3 657	
16-22 år	2 394	2 464	2 498	2 523	
23-66 år	13 372	13 794	14 224	14 655	
0-17 år	6 310	6 518	6 682	6 849	
18-49 år	10 945	11 314	11 631	11 944	
50-66 år	4 139	4 248	4 377	4 514	
67-79 år	1 579	1 659	1 744	1 841	
80-89 år	547	542	555	562	
over 90 år	90	101	107	112	

relevans: innbyggertilskudd og alderskriterier i utgiftsutjevningen

Skatt på inntekt og formue (I)

- Opprinnelig skatteanslag i 2011: **684 mill kroner (-2,1%)**
- Justert skatteanslag i 2011: **684 mill kroner (-2,1%)**
- Per september 2011: **-0,7 % i Sola**
(usikre faktorer: marginoppgjør restskatt og avregning for 2010)
- Finansdepartementets opprinnelige anslag for 2011 - landet: **-6,2 %**
- Finansdepartementets justerte anslag for 2011 - landet: **-4,7 %**
- Finansdepartementets anslag for 2012 - landet: **4,5 % vekst**
- Rådmannens lokale anslag for 2012: **728 mill kroner (684 mill kroner pluss 6,5 %)**
- Forutsatt lokal vekst i aldersgruppen 23-66 år: **2,9 %**
- Forutsatt nasjonal vekst i aldersgruppen 23-66 år: **1,2 %**

Skatt på inntekt og formue (2)

Landet:

Skattedata	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bokført skatt landstall - 1000 kr	115 694 824	110 230 000	115 180 000	116 331 800	117 495 118	118 670 069
Nominell skattevekst fra året før	6,7 %	-4,7 %	4,5 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %

2012-prisnivå i perioden 2012-2015 – regnskap 2010 – anslag for 2011

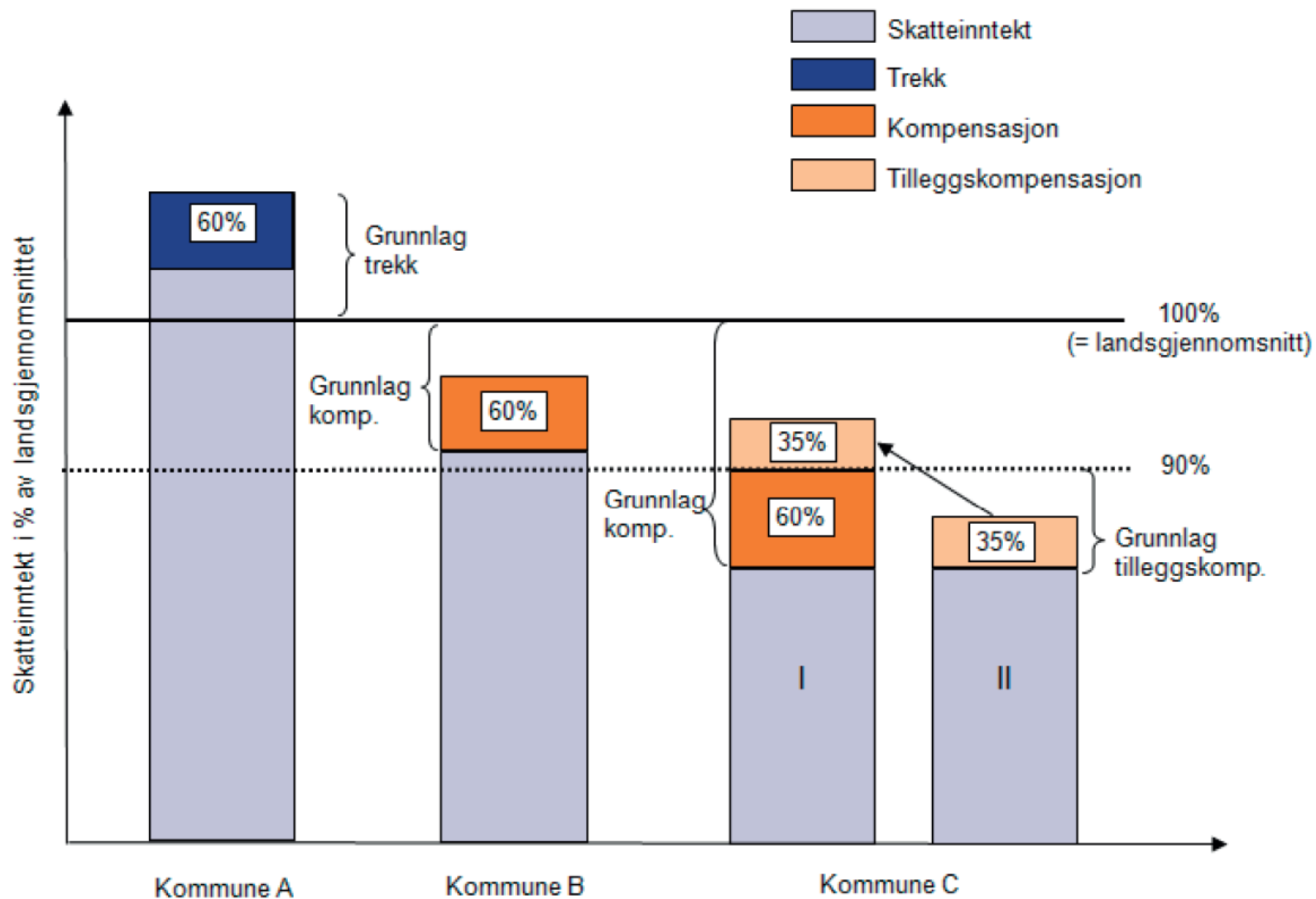
Sola kommune:

Skattedata	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bokført kommuneskatt - 1000 kr	698 920	684 000	728 460	746 672	765 338	784 472
Nominell skattevekst fra året før	5,5 %	-2,1 %	6,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %

2012-prisnivå i perioden 2012-2015 – regnskap 2010 – anslag for 2011

Inntektsutjevning

Utgiftsutjevningen – objektivt sett er det mange faktorer som avgjør kommunens utgiftsbehov – alderskriterier og sosiodemografiske kriterier.

Kriteriedata	IS 2007	IS 2008	IS 2009 med	IS 2010 med	IS 2011 med	IS 2012 med	IS 2013 med	IS 2014 med	IS 2015 med
			folketall per	folketall per	folketall per	folketall per	folketall per	folketall per	folketall per
			1.7.2008	1.7.2009	1.7.2010	1.7.2011	1.7.2012	1.7.2013	1.7.2014
Innbyggere ialt	20 666	21 446	21 774	22 491	23 107	23 610	24 382	25 095	25 822
Innbyggere 0-2 år					1 118	1 143	1 157	1 173	1 210
Innbyggere 3-5 år					1 062	1 095	1 172	1 229	1 262
Innbyggere 6-15 år	3 391	3 348	3 310	3 333	3 384	3 390	3 493	3 565	3 657
Innbyggere 16-22 år					2 353	2 394	2 464	2 498	2 523
Innbyggere 23-66 år					13 053	13 372	13 794	14 224	14 655
Innbyggere 0-17 år						6 310	6 518	6 682	6 849
Innbyggere 18-49 år						10 945	11 314	11 631	11 944
Innbyggere 50-66 år						4 139	4 248	4 377	4 514
Innbyggere 67-79 år	1 336	1 377	1 398	1 445	1 518	1 579	1 659	1 744	1 841
Innbyggere 80-89 år	470	501	511	530	540	547	542	555	562
Innbyggere 90 år og over	69	71	66	70	79	90	101	107	112
Basistillegg	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sonekriteriet	30 813	31 172	31 935	31 946	32 539	33 173	33 173	33 173	33 173
Nabokriteriet	36 070	34 622	35 780	35 563	37 292	39 345	39 345	39 345	39 345
Landbrukskriteriet	0,00295	0,00295	0,00287	0,00279	0,00274	0,00274	0,00274	0,00274	0,00274
Invandrere 6-15 år ekskl Skandinavia					238	245	252	258	264
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand					113	122	126	128	132
Flyktninger uten integreringstilskudd					360	386	399	410	422
Dødlighetskriteriet	132	126	119	117	118	130	130	130	130
Barn 0-15 med enslige forsørgere					556	547	547	547	547
Lavinntektskriteriet					866	824	824	824	824
Uføre 18-49 år					209	226	226	226	226
Opphopningsindeks					0,3839	0,4261	0,4261	0,4261	0,4261
Urbanitetskriteriet	146 157	150 767	157 622	163 194	169 914	174 560	174 560	174 560	174 560
Psykisk utviklingshemmede 16 år	47	45	50	56	56	61	61	61	61
Ikke-gifte 67 år og over	692	711	744	777	801	823	855	894	934
Andel barn 1-2 år uten kontantsøtte					541	590	597	606	625
Innbyggere med høyere utdanning					4 453	4 577	4 577	4 577	4 577
0-5 år (ut fra 2011)	1 828	1 906	1 978	2 097					
16-66 år (ut fra 2011)	13 572	14 243	14 511	15 016					
Skilte og separerte 16-59 år (ut fra 2011)	1 146	1 152	1 136	1 150					
Arbeidsledige (ut fra 2011)	263	151	101	81					
Innvandrere (ut fra 2011)	522	595	677	756					
Beregnet reisetid (ut fra 2011)	116 664	118 014	120 544	122 004					
PU under 16 år (ut fra 2011)	23	21	20	21					
	per 1.1.2007	per 1.1.2008	per 1.1.2009	per 1.1.2010	per 1.1.2011	per 1.1.2012	per 1.1.2013	per 1.1.2014	per 1.1.2015
Folketall per 1.1. i IS-året	20 666	21 446	22 076	22 831	23 350	24 029	24 738	25 455	26 192

Lokale alderskriterier og sosiodemografiske kriterier sammenholdes med andre kommuner i landet, og avgjør hvor stor del av makrorammen som tilfaller den enkelte kommune – såkalte ”utgiftskorrigererte frie inntekter”.

	HELE LANDET		SOLA			Bruk av folketall 1.7.2011	
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts- behovs- indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj kr.pr.innb	
0-2 år	0,0081	186 568	1 143	1,28519	0,23 %	99	2 342
3-5 år	0,0924	183 498	1 095	1,25181	2,33 %	999	23 588
6-15 år	0,2864	616 025	3 390	1,15440	4,42 %	1 899	44 832
16-22 år	0,0205	457 603	2 394	1,09747	0,20 %	86	2 026
23-66 år	0,0922	2 862 348	13 372	0,98001	-0,18 %	-79	-1 868
0-17 år	0,0022	1 115 009	6 310	1,18716	0,04 %	18	417
18-49 år	0,0056	2 168 542	10 945	1,05878	0,03 %	14	334
50-66 år	0,0069	1 022 491	4 139	0,84917	-0,10 %	-45	-1 055
67-79 år	0,0502	424 650	1 579	0,78002	-1,10 %	-474	-11 195
80-89 år	0,0715	183 123	547	0,62662	-2,67 %	-1 146	-27 065
over 90 år	0,0459	39 008	90	0,48400	-2,37 %	-1 017	-24 011
Basis tillegg	0,0226	429	1	0,48899	-1,15 %	-496	-11 708
Sone	0,0129	19 696 570	33 173	0,35330	-0,83 %	-358	-8 457
Nabo	0,0129	8 879 642	39 345	0,92950	-0,09 %	-39	-922
Landbrukskriterium	0,0030	1,0000	0,0027	0,57523	-0,13 %	-55	-1 292
Invandrere 6-15 år ekskl Skand	0,0083	33 446	245	1,53666	0,45 %	191	4 516
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand	0,0009	34 656	122	0,73848	-0,02 %	-10	-239
Flytninger uten integreringstilskudd	0,0039	117 462	386	0,68936	-0,12 %	-52	-1 228
Dødlighet	0,0444	31 906	130	0,85473	-0,65 %	-277	-6 539
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0112	156 758	547	0,73201	-0,30 %	-129	-3 043
Fattige	0,0060	190 395	824	0,90788	-0,06 %	-24	-560
Uføre 18-49 år	0,0038	67 396	226	0,70345	-0,11 %	-48	-1 142
Opphopningsindeks	0,0115	185,18	0,43	0,48275	-0,59 %	-255	-6 030
Urbanitetskriterium	0,0148	41 821 020	174 560	0,87560	-0,18 %	-79	-1 866
PU over 16 år	0,0445	17 047	61	0,75065	-1,11 %	-476	-11 249
Ikke-gifte 67 år og over	0,0422	304 268	823	0,56741	-1,83 %	-784	-18 507
Barn 1-2 år uten kontantstøtte	0,0570	90 919	590	1,36179	2,06 %	885	20 906
Innbyggere med høyere utdanning	0,0182	1 029 898	4 577	0,93227	-0,12 %	-53	-1 250
1 Kostnadsindeks	1,000			0,96028	-3,97 %	-1 706	-40 268
						Alle tall i 1000 kr	
2 Tillegg/trekk (omfordeling) for kommunen i 1000 kr						-40 268	
3 Nto.virkn. statl/priv. skoler						3 340	
4 Sum utgiftsutj. mm (2+3)						-36 928	

Rammetilskudd – innbyggertilskudd og utgiftsutjevning

SOLA		1124							
<i>(år 2012-prisnivå i perioden 2012-2015)</i>									
						PROGNOSE			
1000 kr	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	146 831	161 870	206 942	229 719	440 128	493 130	510 631	526 869	544 716
Utgiftsutjevning	-53 040	-64 817	-80 038	-87 169	-40 678	-36 928	-38 226	-40 768	-44 007
Overgangsordninger (INGAR fra 2009)	-777	-472	9 442	3 255	-3 399	-1 640	-944	-708	-472
Saker særskilt ford (fysioterapi/kvalifiseringsprog)	4 465	6 649	5 425	5 904	5 463	4 973	4 973	4 973	4 973
Nord-Norge-tilskudd/Namdalstilskudd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hovedstadstilskudd (fra 2011 storbytilskudd)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Småkommunetilskudd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Distriktstilskudd Sør-Norge	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inndelingstilskudd/trekk Nannestad/Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veksttilskudd			8 590	10 318	11 591	6 636	6 704	4 371	6 247
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.	2 514	2 919	2 156	1 630	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
herav gradvis bortfall av dif.arbeidsgiveravgift	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjønn til skattesvakekommuner i Sør-Norge (lagt mot hovedskjønn i 2010/2011)			-						
Skjønn - tap endringer av inntektssystemet					5 500	5 500	5 500	5 500	5 500
Feil inntektsutj 2007/Komp Fysioterapautmidler 09		-43	155						
Tiltakspakken 2009/1 mrd mer frie inntekter 2010 med mer			7 894	4 210					
RNB2009 / RNB2010 / Prop 59S / RNB2011			3 622	34	554				
Sum rammetilsk uten selskapsskatt	99 994	106 106	164 187	167 901	420 159	472 672	489 637	501 236	517 956
Selskapsskatt 2007/2008 /	41 920	79 044							
Sum rammetilsk. ekskl inntektsutj.	141 914	185 150	164 187	167 901	420 159	472 672	489 637	501 236	517 956
"Bykлетrekket" (anslag etter 2010)	-77	-60	-27	-13	-22				
Netto inntektsutjevning	-102 144	-138 348	-99 279	-97 499	-102 239	-110 005	-112 483	-115 210	-118 021
Sum rammetilskudd	39 692	46 742	64 881	70 389	317 899	362 666	377 154	386 026	399 935
Rammetilskudd - endring i %		17,8	38,8	8,5	351,6	14,1	4,0	2,4	3,6
Skatt på formue og inntekt	581 465	645 126	662 688	698 920	684 000	728 460	746 672	765 338	784 472
Skatteinntekter - endring i %		10,9	2,7	5,5	-2,13	6,50	2,50	2,50	2,50
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	621 157	691 868	727 569	769 309	1 001 900	1 091 100	1 123 800	1 151 400	1 184 400

Rammetilskuddets komponenter (2012-prisnivå i perioden 2012-2015)

Frie inntekter i planperioden - rådmannen -anslagene i planperiodens siste år må sies å være usikre

Departementets anslag for Sola i 2012: 1074,5 mill kroner (+5 %)

<i>Beløp i tusen kroner</i>	2011 <i>(opprinnelig)</i>	2011 <i>(justert)</i>	2012	2013	2014	2015
Skatt på inntekt og formue	684 000	684 000	728 000	747 000	765 000	784 000
Rammetilskudd	313 000	* 314 700	363 000	377 000	386 000	400 000
Sum	997 000	998 700	1 091 000	1 124 000	1 151 000	1 184 000

2012-prisnivå i perioden 2012-2015

() I statsbudsjettet heves anslaget for kommunenes skatteinntekter i 2011 med 800 mill kroner sett i forhold til revidert nasjonalbudsjett 2011. Gitt et uendret lokalt skatteanslag på 684 mill kroner i 2011, vil 0,8 mrd kroner i merinntekter nasjonalt gi seg utslag i at rammetilskuddet øker fra 314,7 mill kroner til 317 mill kroner i 2011, på grunn av redusert negativ inntektsutjevning.*

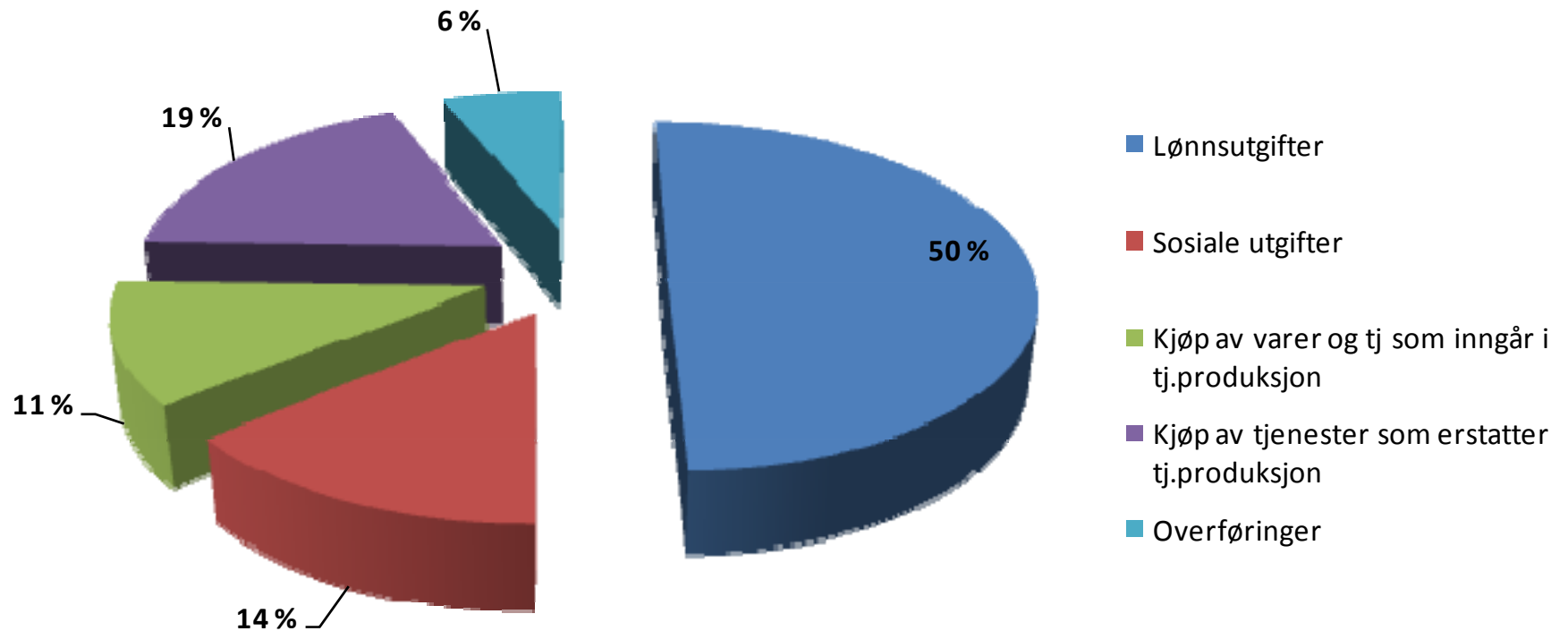
Andre sentrale inntekstposter som er omtalt i kapittel 2.5

- Integreringstilskudd flyktninger
- Utbytte fra Lyse, forutsatt årlig gjennomsnitt på 30 mill kroner
- Andre finansinntekter, herunder renter på egenkapital og ubrukte lånemidler(!)
- Gebyrer og annen brukerbetaling – framgår av tilrådingen til vedtak i kapittel 6
- Momskompensasjon fra drift og investeringer

Utgiftsforutsetninger (kapittel 2.6)

Driftsutgifter i 2012

Deflatoren – satsen for anslått pris og kostnadsvekst i kommunesektoren (i prosent)

	2011	2011 (RNB)	2012
Deflator	2,80	3,40	3,25
Herav lønnsvekst	3,25	4,25	4,00

(Lønn teller knapt 2/3 i deflator)

Sentrale utgiftsposter

- Budsjettert fastlønn ut fra opprettede stillingshjemler og faktisk lønn.
- Generell lønnsreserve: **22 mill kroner (knapt 3 % av lønnsmassen)**
- Budsjetterte pensjonskostnader inkl. tidligpensjon: **13,5-14,5 % av regulativlønn**
- [Forventede pensjonspremier i 2012: **> 17 prosent av regulativlønn**]
- Pensjonskostnader vil øke som følge av løpende inndekning av premieavvik. Nye premieavvik fra 2011 foreslås dekket over 10 år.
- Reserve for seniorpolitiske tiltak: **1,5 mill kroner.**
- Forutsatt prisstigning på kjøp av varer og tjenester: **2 prosent – 3,1 mill kroner.**
- Påslag i variabellønnsposter: **3 prosent – 2 mill kroner.**

Renteutvikling i planperioden

- Effektiv rente på fastrentelån (375 mill kroner): **4,1 prosent**
- Forutsatt flytende markedsrente i planperioden: **3,0 % - 3,3 % - 3,6 % - 3,9 %**
- Budsjetterte renteinntekter: **markedsrente +0,9 prosentpoeng**
- Budsjetterte renteinntekter Lyse: **markedsrente +2,0 prosentpoeng**

Avdrag i planperioden

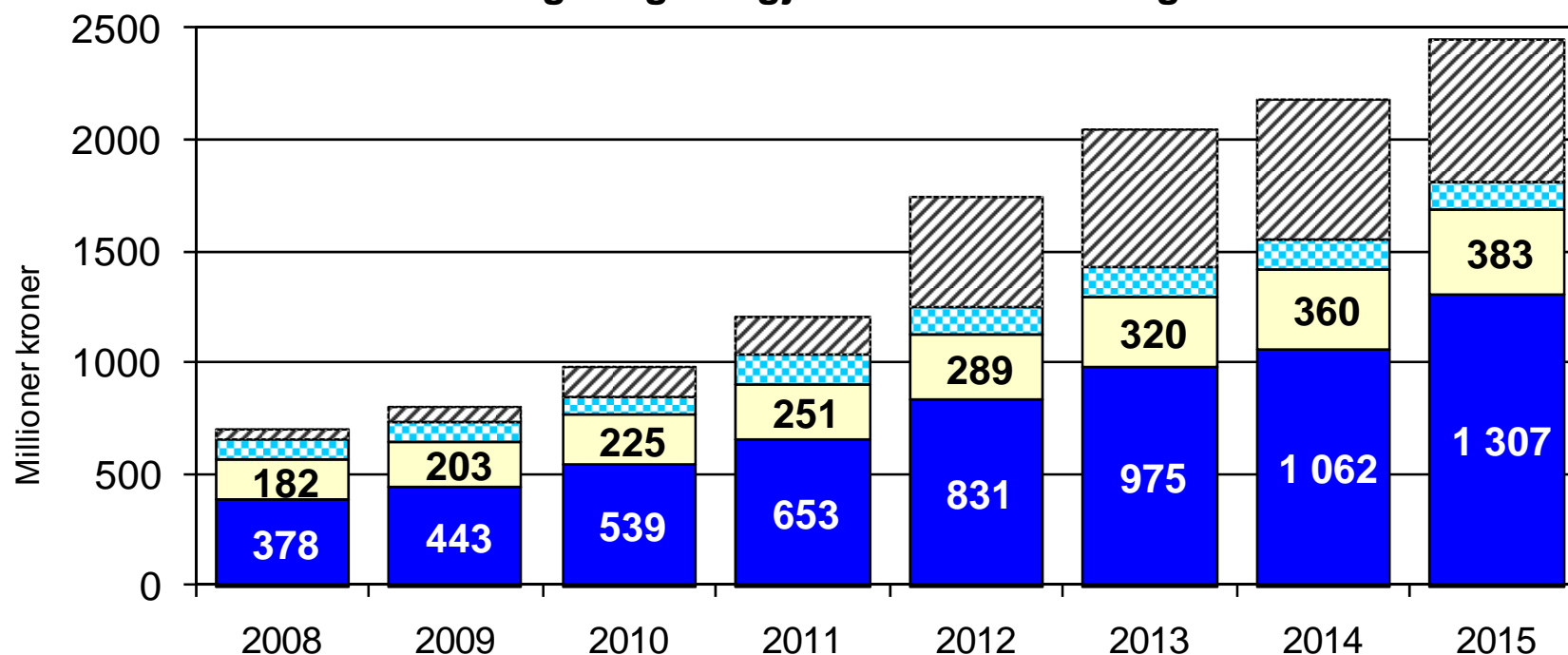
- Minimumsbestemmelser i kommuneloven lagt til grunn.
- Årlig tilleggsavdrag: **0 mill kroner**

Egenfinansiering av investeringer i planperioden

- 2012: Momskompensasjon fra investeringer, avkortet med 5 mill kroner.
- 2013: Momskompensasjon fra investeringer, pluss 5 mill kroner.
- 2014: Momskompensasjon fra investeringer, pluss 15 mill kroner.
- 2015: Momskompensasjon fra investeringer, pluss 25 mill kroner.

Mer om økonomiske måltall – kapittel 4.2 (I)

Langsiktig lånegjeld med finansiering

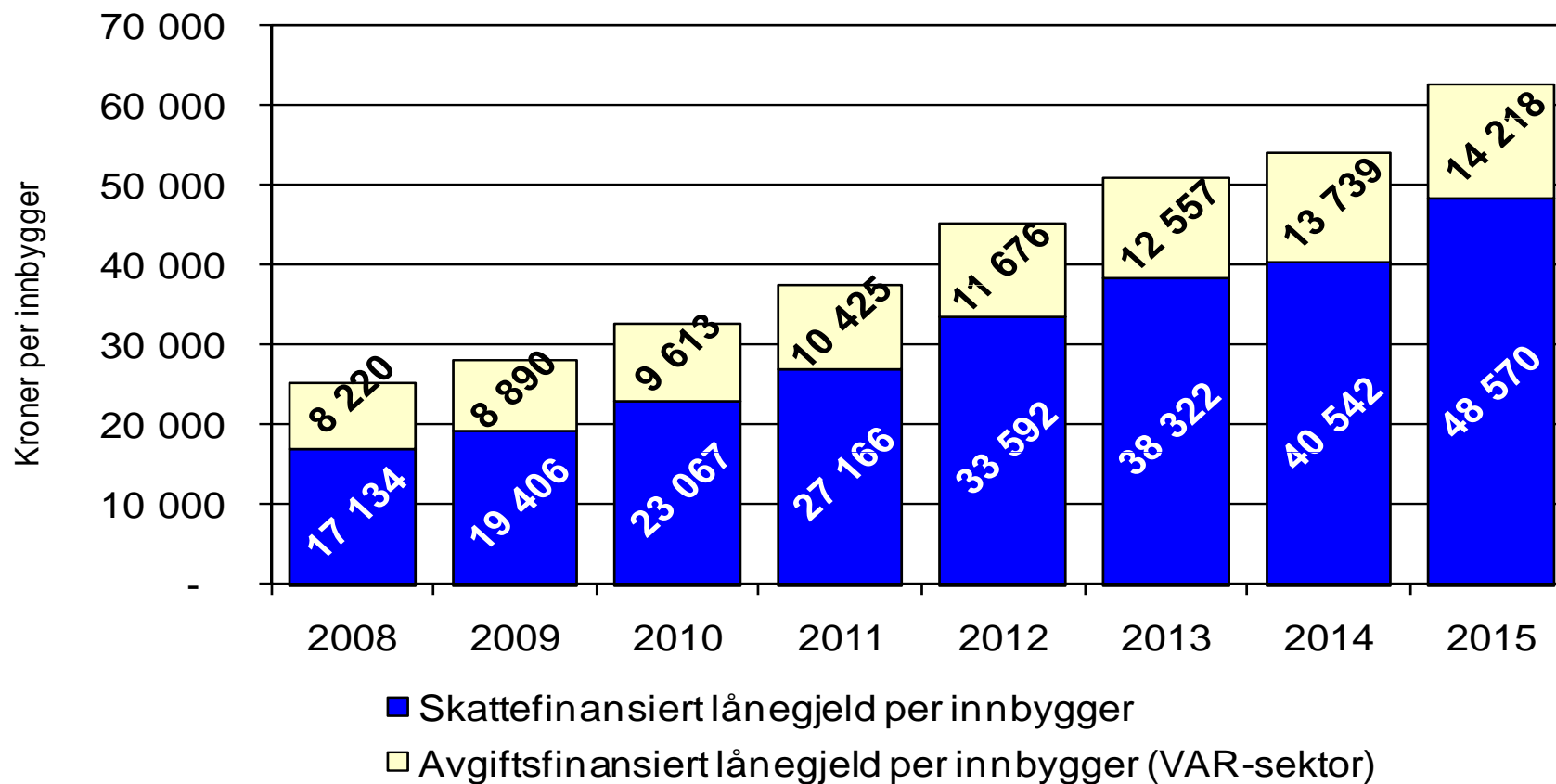
- Lån betjent av kommunens frie inntekter (skattefinansiert)
- Lån betjent av gebyrer i VAR-sektoren (avgiftsfinansiert)
- Lån betjent av staten (reformer i grunnskolen, eldreomsorg, psykiatri)
- Lån til videre utlån (startlån og annen mellomfinansiering)

Forventet utvikling i langsiktig lånegjeld per 31.12 i angitt år.

Mer om økonomiske måltall – kapittel 4.2 (2)

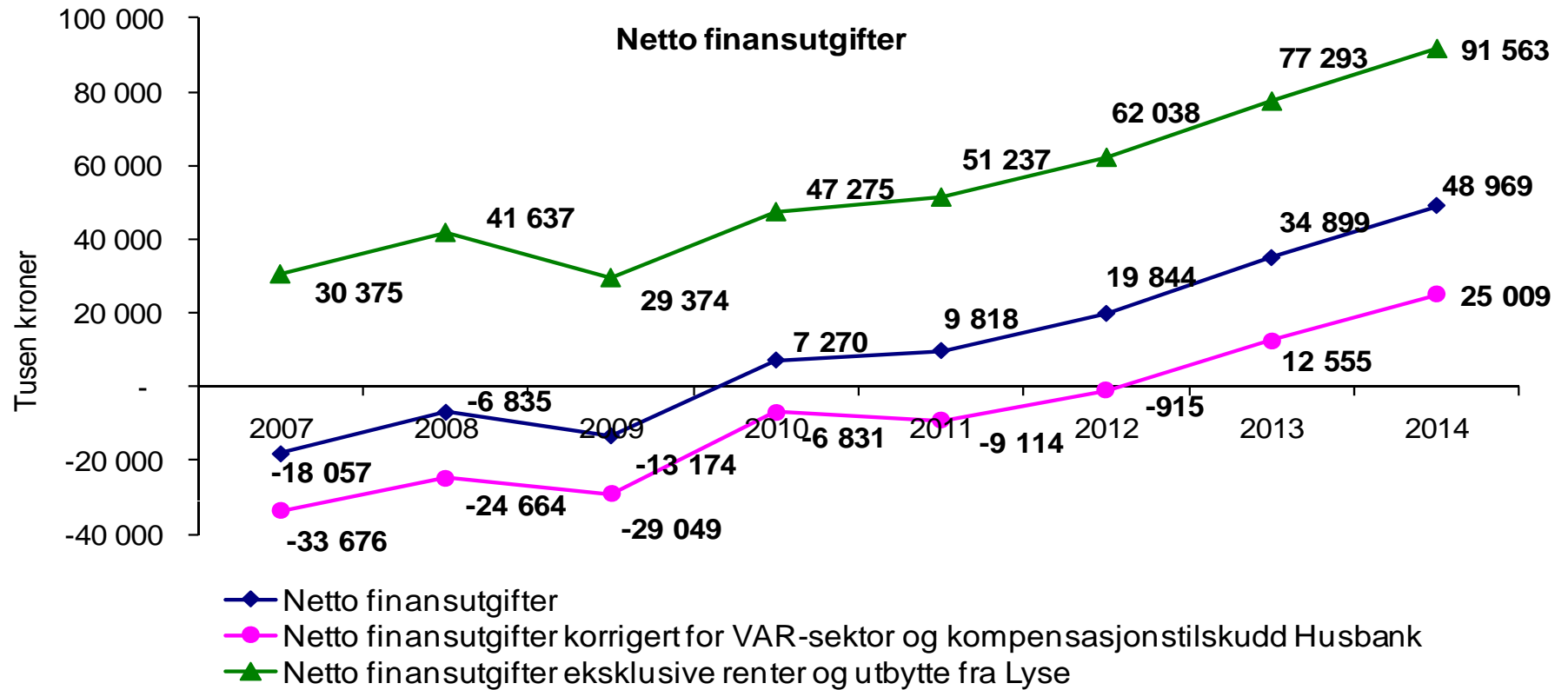
Lånegjeld per innbygger
(ekskl lån til videre utlån og statsfinansierte lån)

Forventet utvikling i langsiktig lånegjeld per 31.12 i angitt år.

Mer om økonomiske måltall – kapittel 4.2 (3)

Forventet utvikling i netto finansutgifter (brutto finansutgifter fratrukket brutto finansinntekter).